

SOTSIAALMINISTEERIUM

Riigikantselei
riigikantselei@riigikantselei.ee
Rahukohtu 3
Tallinn, 15161, Harju maakond

Teie 22.06.2026 nr 2-5/26-01303,
RIIGIKOGU/26-0745/-2T

Meie 13.07.2026 nr 1.2-3/1621-2

Seisukoht kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (961 SE) kohta

Lugupeetud riigisekretär

Vastavalt Riigikantselei 22.06.2026 resolutsioonile esitame seisukoha kaitseväeteenistuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (961 SE) kohta. Eelnõu eesmärk on muu hulgas taastada tegevväelaste piirvanused ja tegevteenistuspensioni süsteem ning tugevdada teenistuses tervisekahjustuse saanud veteranide sotsiaalseid tagatisi.

Sotsiaalministeerium mõistab eelnõu eesmärki tugevdada Kaitseväge mehitust, toetada tegevväelaste teenistuses püsimist ning säilitada riigikaitseks vajalikku juhtimispädevust ja sõjalist kompetentsi. Tegemist on oluliste eesmärkidega, mille saavutamiseks tuleb leida mõjud, sihitatud ja jätkusuutlikud lahendused.

Sotsiaalministeerium ei pea siiski võimalikuks eelnõu esitatud kujul toetada järgmistel põhjustel.

Eelnõust ega seletuskirjast ei nähtu piisavalt, et tegevteenistuspensioni süsteemi taastamine oleks kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik, sobiv ja proportsionaalne meede. Seletuskirjas kirjeldatakse tegevväelaste teenistusest lahkumist ja kogenud juhtimispersonali puudust, kuid ei esitata piisavat analüüsi, mis võimaldaks järeldada, et nende probleemide peamine põhjus on tegevteenistuspensioni puudumine. Samuti ei ole piisavalt tõendatud, et pensioni taastamine parandaks värbamist, suurendaks teenistuses püsimist või aitaks säilitada juhtimispädevust.

Sotsiaalministeeriumi hinnangul vajab eraldi analüüsimist ka see, kas pensioniõiguse tekkimine 50-aastaselt võib teatud juhtudel hoopis suurendada motivatsiooni tegevteenistusest lahkuda. Varasemates eripensionide reformi käsitlustes on juhitud tähelepanu, et enne üldist vanaduspensioniga makstavad eripensionid võivad soodustada varasemat lahkumist, eriti juhul, kui pensioni saab kombineerida muu töötasuga. Seetõttu tuleb hinnata, kas kavandatav pensioniskeem toetab teenistuses püsimist või võib praktikas kiirendada teenistusest väljumist.

Eelnõus ei ole piisavalt võrreldud tegevteenistuspensioni taastamist teiste personali hoidmise ja motiveerimise meetmetega. Analüüsida tuleks muu hulgas töötasu- ja karjäärimudeleid, staaži- või lojaalsusboonuseid, tööandjapensioni lahendusi, täiendavaid sotsiaalseid tagatisi, tervisekahjustuse ja töövõime vähenemisega seotud sihitud meetmeid ning teenistusest väljumise toetusi. Asjaolu, et alternatiivset kompensatsioonimehhanismi ei ole seni välja

töötatud, ei tähenda iseenesest, et tegevteenistuspensioni taastamine on ainus või kõige tõhusam lahendus.

Samuti ei ole eelnõus piisavalt hinnatud kavandatava muudatuse pikaajalist eelarvemõju. Tegevteenistuspension on riigieelarvest rahastatav pikaajaline ja eluaegne kohustus, mille mõju ulatub aastakümnete pikkusesse tulevikku. Kuna pensioniõigus tekib märkimisväärselt enne üldist vanaduspensioniiga ning pensioni makstakse sõltumata sellest, kas isik jätkab töötamist või asub tööle teises valdkonnas, tuleb hinnata, kas selline lahendus on riigi ressursside kasutamise seisukohast kõige tulemuslikum ja põhjendatum viis soovitud eesmärkide saavutamiseks.

Pikaajalise eelarvemõju hindamise vajadust kinnitavad varasemad prognoosid. 2016. aasta valitsuskabineti materjalides hinnati, et tegevteenistujate eripensionide kulu võib kehtiva süsteemi jätkumisel kasvada 6,5 miljonilt eurolt 2018. aastal 39,5 miljoni euroni 2034. aastal, 102,0 miljoni euroni 2050. aastal ja 143,6 miljoni euroni 2064. aastal. Seetõttu ei piisa üksnes lähiaastate kulude esitamisest, vaid vaja on mitme aastakümne pikkust prognoosi koos eelduste ja tundlikkusanalüüsiga ning võrdlust alternatiivsete meetmetega.

Sotsiaalministeerium juhib tähelepanu, et kavandatav tegevteenistuspension ei ole seotud pensionisüsteemi tavapärase eesmärgiga katta vanadusest tulenevat sissetulekuriski. Samuti ei ole tegemist töövõime kaotusest tuleneva hüvitisega. Seletuskirja kohaselt täidab pension peamiselt personali hoidmise, motiveerimise ja värbamise eesmärke. Sellisel juhul on tegemist personalipoliitilise meetmega, mistõttu vajab täiendavat põhjendamist, miks nimetatud eesmärkide saavutamiseks on valitud just pensioniskeemi taastamine.

Kaitseväeteenistuse seaduse § 195 kavandatud muudatuste sõnastus ei ole piisavalt õigusselge ning võib kaasa tuua erinevaid tõlgendusvõimalusi ja õiguslikku ebaselgust. Meditsiinis ei saa põhjuslikku seost tervisekahjustuse ja selle võimaliku põhjuse vahel automaatselt eeldada, vaid see tuleb igal üksikjuhul meditsiiniliste asjaolude alusel tuvastada. Kavandatud säte looks automaatse eelduse kogu isiku elueaks, sealhulgas ajaks pärast tegevteenistusest lahkumist, kuigi vaimse tervise häirete kujunemine võib olla mitmepõhjuseline ning sõltuda ka hilisematest elusündmustest.

Samuti ei ole korrektne sätestada, et psühhiaatril on tegevusluba. Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse kohaselt antakse tegevusluba tervishoiuteenuse osutajale, mitte tervishoiutöötajale. Psühhiaater on tervishoiutöötajate registrisse kantud tervishoiutöötaja, kes osutab teenust psühhiaatria tegevusluba omava tervishoiuteenuse osutaja juures. Praegune sõnastus võib jätta eksliku mulje, nagu oleks tegevusloa omajaks tervishoiutöötaja ise.

Lisaks eeltoodule jääb ebaselgeks mõiste „sõltumatu psühhiaater“, kuna tegemist ei ole kehtivas õiguses määratletud õigusmõistega. Tervishoiutöötaja on juba kehtiva õiguse kohaselt kohustatud tegutsema kutse- ja erialaste nõuete kohaselt ning tegema meditsiinilised otsused erialaselt sõltumatult.

Täiendavat analüüsi vajab ka seletuskirjas esitatud käsitus vaimse tervise probleemidega või teenistusest tingitud tervisekahjustusega tegevväelaste sotsiaalse kaitse kohta. Sellistel juhtudel on tegemist eelkõige tervisekahjustuse, töövõime vähenemise või rehabilitatsioonivajaduse riskiga, mille maandamiseks tuleb kaaluda sihipäraseid ja vajaduspõhiseid sotsiaalkaitsemeetmeid. Teenistusülesannete täitmisel saadud vigastuse või tervisekahjustuse korral on eraldi hüvitamismehhanism avaliku teenistuse seaduses juba olemas, mistõttu ei saa seda automaatselt kasutada üldise ja eluaegse tegevteenistuspensioni taastamise põhjendusena.

Lisaks puudub eelnõus piisav hinnang tegevteenistuspensioni taastamise mõjule pensionisüsteemile tervikuna. Eesti pensionipoliitika senine suund on olnud eraldiseisvate kutse- ja teenistuspensionide järkjärguline vähendamine. Tegevteenistuspensioni taastamine tähendaks kõrvallekallet sellest reformisuunast ning vajab eraldi põhjendust, miks selline erand

on vajalik, kuidas välditakse pretsedendi loomist teiste teenistusgruppide suhtes ning milline on mõju pensionisüsteemi pikaajalisele sidususele ja õiglustajule.

Demograafilised suundumused suurendavad vajadust vältida uute pikaajaliste ja eelfinantseerimata sotsiaalkindlustuskohustuste võtmist. Töötajate ja vanaduspensioniealiste suhe on järgnevatel aastakümnetel languses, mis tähendab, et jooksvalt rahastatavate sotsiaalkindlustuskohustuste katmiseks on tulevikus ühe pensioniealise kohta vähem töötavaid maksumaksjaid. Sellises olukorras tuleb iga uue eripensioni või varase pensioniõiguse loomist hinnata eriti ettevaatlikult.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Karmen Joller
sotsiaalminister

Merle Sumil-Laanemaa
Merle.Sumil@sm.ee

Pille Saar
Pille.Saar@sm.ee

Gerli Baida
Gerli.Baida@sm.ee